

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Rīcības plāns PVN jomā – Ceļā uz vienotu Eiropas Savienības PVN zonu”

(2017/C 088/08)

Ziņotājs: Dainis Turlais (LV/ALDE), Rīgas pilsētas domes deputāts**Atsauces dokuments:** Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai par rīcības plānu PVN jomā “Ceļā uz vienotu ES PVN zonu – laiks pieņemt lēmumu”

COM(2016) 148 final

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Ievads

1. atzinīgi vērtē rīcības plānu, kurš ir Komisijas iniciatīva un kurā nosaka virzību uz to, lai līdz 2017. gadam ierosinātu vienotas pievienotās vērtības nodokļa (PVN) zonas izveidi Eiropas Savienībā;
2. piekrīt, ka PVN sistēma ir būtisks vienotā tirgus elements un ka PVN reforma būtu jāveic, lai šo sistēmu padarītu vienkāršāku, taisnīgāku, efektīvāku un mazinātu tās neaizsargātību pret krāpšanu, jo tādā veidā varēs uzlabot uzņēmumu konkurences apstākļus, mazināt patērētāju diskrimināciju un optimizēt ieņēmumu iekasēšanu;
3. norāda, ka vienota ES PVN zona ir ļoti svarīga vietējām un reģionālajām pašvaldībām, jo dažās dalībvalstīs tās atbild par PVN iekasēšanu un finanšu izlīdzināšana vietējo un reģionālo pašvaldību labā vairākās dalībvalstīs ir lielā mērā atkarīga no PVN ieņēmumu pārdales; tomēr jāatzīmē, ka dalībvalstu sistēmas no PVN gūto ieņēmumu pārdaļei neietilpst ES kompetencē;
4. norāda, ka PVN ir arī būtisks Eiropas Savienības pašu resursu avots, jo 2014. gadā tā apmērs bija 17,6 miljardi euro, respektīvi, 12,3 % no kopējiem ES ieņēmumiem;
5. atbalsta arī Komisijas mērķi apkarot krāpšanu. Milzīgie krāpšanas apmēri liecina par pašreizējās sistēmas trūkumiem un ik gadus rada dalībvalstīm ievērojamus ieņēmumu zaudējumus; aplēsto ES zaudējumu apmērs sasniedz 170 miljardus euro gadā. Tas dažās dalībvalstīs negatīvi ietekmē publiskā sektora, tostarp vietējo un reģionālo pašvaldību budžetus un iespējas sniegt kvalitatīvus pakalpojumus; tāpēc Komiteja uzsver, ka dalībvalstīm būtu jāvēlās jāvāc un jāizpilda statistikas dati par pārrobežu krāpšanu PVN jomā;
6. norāda, ka PVN sistēmas sadrumstalotība un sarežģītība rada lielas ar atbilstības nodrošināšanu saistītas izmaksas uzņēmumiem, kas nodarbojas ar pārrobežu tirdzniecību. Šīs izmaksas ir nesamērīgi augstas maziem un vidējiem uzņēmumiem, kas ir reģionālās tautsaimniecības un nodarbinātības pamats. Komiteja atzīmē, ka ar rīcības plānu PVN jomā ir jāpanāk vienkāršošana uzņēmumiem, kas darbojas likumīgi un ir iesaistīti pārrobežu tirdzniecībā. PVN sistēma nedrīkst radīt nevajadzīgus šķēršļus pārrobežu tirdzniecībai;
7. vērš uzmanību uz to, ka PVN režīmu un noteikto likmju atšķirības īpaši ietekmē pierobežas reģionus un šo reģionu mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) darbību. Tādēļ jāizvērtē, kāda teritoriālā ietekme ir priekšlikumiem pieļaut lielāku elastību PVN likmju noteikšanā;
8. norāda, ka PVN direktīvā paredzēti noteikumi par PVN likmēm, lai aizsargātu vienoto tirgu un novērstu konkurences izkropļojumus. Uzskata, ka šie principi ir būtiski, un visi priekšlikumi ļaut dalībvalstīm elastīgāk noteikt likmes ir visaptveroši jānovērtē, lai pārliecinātos, kāda varētu būt to ietekme uz vienoto tirgu un konkurenci;

9. atbalsta PVN sistēmas reformas, kas veicinātu turpmākās izaugsmes, konkurētspējas un nodarbinātības pamata, proti, digitālās un mobilās ekonomikas un jaunu uzņēmējdarbības modeļu un pakalpojumu uzņēmumu izaugsmi. Tādēļ atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu arī uz preču piegādi attiecināt elektroniskajiem pakalpojumiem paredzēto vienas pieturas aģentūras mehānismu PVN jomā, balstoties uz izmēģinājuma projektu, kura mērķis ir uzlabot nodokļu iestāžu un elektroniskajā tirdzniecībā iesaistīto uzņēmumu sadarbību;

10. uzskata, ka dalībvalstu efektivitāte nodokļu administrēšanas jomā ir ļoti atšķirīga. Nodokļu administrāciju savstarpējā sadarbība un uzticēšanās ir nepietiekama; uzskata, ka gadījumos, kad ir aizdomas par krāpniecību PVN jomā, bankām būtu pilnībā jāsadarbjas ar nodokļu iestādēm, vienlaikus ievērojot piemērojamos tiesību aktus par datu aizsardzību;

11. iesaka izvērtēt dalībvalstu labas prakses piemērus, kas saistīti ar PVN ieņēmumu daļas atvēršanu vietējām un reģionālajām pašvaldībām vai arī ar tām piešķirtajām pilnvarām iekasēt šo nodokli;

12. rosina valstu līmeņa apspriedēs par jebkurām izmaiņām PVN sistēmā iesaistīt vietējo un reģionālo pašvaldību pārstāvjus un šādās Eiropas līmeņa apspriedēs iesaistīt RK pārstāvjus, jo šie lēmumi tieši ietekmē iedzīvotāju labklājību, uzņēmumu konkurētspēju un publiskās pārvaldes iestāžu ieņēmumus;

Vienota ES PVN zona

13. izvērtējot principu, ka saistībā ar PVN maksāšanu pārrobežu darījumiem tiek piemērotas tādas pašas prasības kā iekšzemes darījumiem, rosina it īpaši ņemt vērā tā ietekmi uz MVU, ja vienlaikus tiek saglabātas atšķirīgas PVN likmes;

14. piekrīt viedoklim, ka jaunās sistēmas pamatā vajadzētu būtu galamērķa principam, paredzot, ka par pārdevumu klientam citā ES dalībvalstī PVN jāiekasē saskaņā ar piegādātāja valsts tiesību normām un galamērķa valstī piemēroto likmi un ka PVN ieņēmumi no iekasēšanas valsts jāpārskaita patērētāja valsts kompetentajai iestādei;

15. atzinīgi vērtē ieceri nodrošināt, ka uzņēmumi, kas veic komercdarījumus vienotajā tirgū, varēs visas ar PVN saistītās lietas nokārtot savas piederības valsts kompetentajā iestādē un tiem nebūs jāreģistrējas kā PVN maksātājiem, jāiesniedz deklarācijas un jāveic maksājumi visās ES dalībvalstīs, kurās tie veic komercdarījumus. Šie vienkāršojoši nedrīkst apdraudēt PVN ieņēmumus un ietekmēt dalībvalstu fiskālo suverenitāti;

16. uzskata, ka Komisijas plāns ir vērienīgs un tā īstenošanai būs vajadzīgs laiks, tādēļ atbalsta principu, ka tas jāīsteno pakāpeniski;

17. mudina Komisiju un dalībvalstis veikt pasākumus, lai paaugstinātu nodokļu efektivitāti un apkarotu krāpšanu, tā mazinot dalībvalstu neiekasētā PVN apmēru. Šādiem pasākumiem var būt būtiska nozīme centienos nodrošināt nodokļu administrāciju uzticēšanos un efektīvu sadarbību, kas ir vajadzīga, lai jaunā sistēma pienācīgi darbotos. Komiteja uzsver, ka, ieviešot jaunus atskaišu un revīzijas instrumentus, uzņēmumiem, it īpaši MVU, nedrīkst uzvelt pārmērīgu slogu;

18. rosina dalībvalstis pieņemt konkrētus lēmumus par PVN regulējumu Eiropas Savienībā, it īpaši, novērst dalībvalstu līdzšinējo nevienlīdzību, kas saistīta ar noteiktām dalībvalstīm pieļautām atkāpēm no PVN direktīvas, un rosināt visas dalībvalstis piemērot šīs atkāpes;

19. uzsver, ka Komisijai, iesniedzot priekšlikumus par nodokļu administrēšanas efektivitātes paaugstināšanu, jārespektē valstu un/vai reģionu administratīvās pilnvaras;

20. rosina efektīvāk izmantot IT iespējas, izmantojot visus pieejamos elektroniskos datus krāpšanas apkarošanai, vienlaikus nodrošinot datu aizsardzību;

21. saistībā ar to, ka vairākās valstīs ieviestas reversās un dalītā maksājuma PVN sistēmas⁽¹⁾, uzsver, ka jāpalielina iedzīvotāju pārliecība par samaksātā PVN reālu nonākšanu valstu, reģionu un vietējā līmeņa budžetos, jo privātpersonas ir viens no svarīgākajiem faktiski iekasētā PVN avotiem. Komiteja rosina apsvērt iespēju ieviest brīvprātīgu elektronisko norēķinu sistēmu, kas iedzīvotāju pirkumos norādīto PVN ieskaitītu kompetentās iestādes budžetā, bet pirkuma summas bez PVN, kā līdz šim – pārdevēja kontā;

PVN likmes

22. uzsver, ka nav pietiekamu pierādījumu par konkurences izkropļošanu saistībā ar PVN nepiemērošanu konkrētām publiskā sektora iestāžu, starpkomūnu kooperatīvo sabiedrību darbībām vai darbībām, kuras uzskata par sabiedriskas nozīmes darbībām. Publisku iestāžu neaplikšana ar PVN ir saistīta ar objektīviem un Eiropas līmenī saskaņotiem kritērijiem, nevis dalībvalstu rīcības brīvību;

23. rosina ņemt vērā vietējo un reģionālo pašvaldību intereses Komisijas gatavotajā ietekmes novērtējumā, ar kuru plānots nākt klajā 2017. gadā; šajā sakarā, konsultējoties ar vietējam un reģionālajām pašvaldībām, būtu jāprecizē jēdziens “(nozīmīgi) konkurences izkropļojumi”;

24. uzskata, ka steidzam jānodrošina, ka visas dalībvalstis var piemērot visas jebkurā dalībvalstī līdz šim vēsturiski noteiktās atkāpes;

25. rosina samazināt skolu ēkām piemēroto PVN likmi līdz 6 %;

26. uzsver, ka samazināto PVN likmju pašreizējais saraksts ir ļoti nepārredzams un neatbilst skaidri definētai loģikai. Tāpēc Komiteja pauž nožēlu par to, ka Komisija nav izsmēloši un pārredzami uzskaitījusi noteiktās samazinātās PVN likmes; uzskata, ka samazināto PVN likmju saraksts ir jāpārskata, ņemot vērā tehnoloģiskās, saimnieciskās un citas pārmaiņas un izkropļojumus, ko rada līdzīgu produktu un pakalpojumu atšķirīgās PVN likmes; ar šādu pārskatīšanu, cik vien iespējams, jānodrošina saskaņošana, lai vienotajā tirgū izvairītos no konkurences kropļojumiem, kuri skar mazos un vidējos uzņēmumus;

27. uzskata arī, ka uzņēmumiem, kas veic vispārējas nozīmes darbību, varētu būt lielāka ekonomiskā interese saņemt PVN nodokļa atskaitījumu *ex-post*, nevis būt atbrīvoti *ex-ante*;

28. uzskata, ka 1. iespēja (to preču un pakalpojumu saraksta paplašināšana un regulāra pārskatīšana, kam var piemērot samazinātas likmes) varētu nebūt saistīta ar tik lielu risku kā 2. iespēja (to preču un pakalpojumu saraksta atcelšana, kam var piemērot samazinātas likmes);

29. uzskata, ka atļauja dalībvalstīm elastīgāk noteikt likmes nenovēršami palielinās likmju dažādību, kas varētu kropļot vienoto tirgu un uzvelt slogu uzņēmumiem, it īpaši MVU. Komiteja uzsver, ka Komisijai jāveic visaptverošs novērtējums, lai noskaidrotu, kā tās priekšlikumi ietekmēs konkurenci un uzņēmumu administratīvo slogu un kāda būs teritoriālā ietekme, it īpaši pierobežas reģionos;

30. norāda, ka paziņojumā minētas arī citas izmaksas un trūkumi, kas saistīti ar likmju samazināšanas pilnvaru nodošanu dalībvalstīm, tostarp risks, kas saistīts ar PVN ieņēmumu samazināšanos un sarežģītības, izmaksu un juridiskās nenoteiktības pieaugumu, ar kuru saskarsies uzņēmumi; uzsver, ka šis risks rūpīgi jānovērtē;

31. saskaņā ar atzinumu par pārtikas atkritumiem (2016. gada jūnijs) atbalsta priekšlikumu, ka lielajiem mazumtirgotājiem atļauts saņemt PVN atlaides par nepārdotās pārtikas ziedojumiem;

⁽¹⁾ Piemēram, Eiropas Komisija apstiprinājusi Itālijas prasību ieviest “dalītā maksājuma” PVN sistēmu, kas attiecas uz publiskās pārvaldes iestādēm, kuras ir PVN maksātāji. Publiskās pārvaldes iestādes, apmaksājot rēķinu par precī vai pakalpojumu, PVN daļu iemaksā tieši Valsts kasē. Sistēma ir spēkā no 2015. gada 1. janvāra līdz 2017. gada 31. decembrim, kad to paredzēts aizstāt ar pilnīgu pāreju uz e-rēķiniem publiskajā pārvaldē. Aprēķini liecina, ka Itālija ik gadu publiskās pārvaldes iestāžu PVN maksājumus zaudēja 900 miljonus euro.

E-komercija

32. norāda, ka sarežģītie PVN noteikumi, kas katrā dalībvalstī ir atšķirīgi, ir viens no lielākajiem e-komercijas šķēršļiem. Komiteja piekrīt, ka PVN sistēma ir jāvienkāršo, kā arī jāsamazina atbilstības nodrošināšanas izmaksas, kas rodas MVU, it īpaši, novēršot apstākļus, kas Eiropas Savienībā reģistrētiem uzņēmumiem ir nelabvēlīgāki nekā piegādātājiem no trešām valstīm;
33. atbalsta ieceri paplašināt vienas pieturas aģentūras mehānismu, aptverot preču tirdzniecību, un ieviest vai palielināt PVN robežvērtību jaunuzņēmumiem un mikrouzņēmumiem;
34. atzinīgi vērtē priekšlikumu atcelt mazu no trešām valstīm importētu sūtījumu atbrīvošanu no PVN un priekšlikumu par kontroles veikšanu, izmantojot pārrobežu uzņēmumu vienotu revīziju, ņemot vērā to, ka pašlaik Eiropas MVU ir mazāk konkurētspējīgi nekā trešo valstu MVU;

Pasākumu kopums attiecībā uz mazo un vidējo uzņēmumu maksājamo PVN

35. norāda, ka MVU ir vietējo un reģionālo pašvaldību ekonomiskās attīstības pamats un ka izmaksas, kas tiem rodas, nodrošinot atbilstību PVN noteikumiem, ir nesamērīgi augstākas nekā lielākiem uzņēmumiem, un tādēļ MVU spiesti darboties nelabvēlīgākos konkurences apstākļos;
36. norāda, ka vairākās valstīs īstenotie pasākumi, kas vērsti uz jaunu uzņēmumu reģistrēšanas vienkāršošanu, šķietami pamatojoties uz uzņēmējdarbības vides uzlabošanu, bieži veicina uzņēmumu dibināšanu "karuseļa veida" krāpšanas shēmu īstenošanai;
37. norāda, ka par oficiāli reģistrētu uzņēmumu darbības kontroli atbildība jāuzņemas attiecīgajām valsts institūcijām (tostarp nodokļu iestādēm), nepārliekot atbildību uz darījumu partneriem, citiem uzņēmumiem, kā ES Tiesa vairākkārt ir norādījusi spriedumos ar PVN saistītās lietās;
38. uzsver, ka Komisijai, 2017. gadā ierosinot dokumentu kopumu attiecībā uz MVU, jāparedz jēgpilni vienkāršošanas pasākumi.

Briselē, 2016. gada 12. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*

Markku MARKKULA